

DIOGEN pro culture magazine & DIOGEN pro art magazine -ISSN 2296-0929; ISSN 2296-0910

Publisher Einhorn Verlag, Kusnacht, Switzerland

E-mail: contact_editor@diogenpro.com / WWW: <http://www.diogenpro.com/>

NADASVE UZBUĐLJIVA DUHOVNA AVANTURA

Ono što prvo “pada u oči” pri susretu sa pesmama kraljevačke poetese Ljiljane Sretović jeste da su to vrlo iskrene pesme, uglavnom pisane u jednom dahu, pod uticajem trenutnog ili trajnog nadahnuća koje povremeno prelazi u egzaltaciju, a ponekad, opet, crpi inspiraciju sa samog dna emotivne rezignacije. Ponekad su to do detalja jasne poruke upućene na određene adrese, ponekad i šifrovani ili hermetički zapisi čitljivi i dokučivi, verovatno, samo onima, ili onome, kome su namenjeni ili odaslani. Ima i takvih pesmama koje su svojevrsni “obračuni” sa malograđanštinom, prostotom, besmisлом života u koji smo zaronjeni mimo svoje volje i mimo potrebe većine da išta promeni, kritički osvrti na ispraznost svakodnevice koja nas davi i u kojoj, ipak, pokušavamo da se snađemo, sve u nadi da ćemo se nekada negde dokopati te spasonosne obale koja se, gle čuda, i ovde ljubavlju zove. Eto, i zbog toga postoji *poezija, dalo bi se zaključiti. Jer:*

**“Pesma me kao trn
brani od sveta ”**
kaže pesnikinja.

Sve to, i još mnogo drugog, što je materijal za građenje ovog svojevrsnog pesničkog sveta istovremeno je i pogonsko gorivo za ovu nadasve uzbudljivu duhovnu avanturu i uzlet u sferu vanvremenog i vanprostornog, a ipak prisutnog. Ova pesnikinja zna da posmatra i promatra, zna da shvati i dešifruje suštinu kako sitnih, beznačajnih stvari i pojava, tako i onih koje “život znače”, ili nam se bar tako čini, i da im prida izuzetan značaj ali i onaj karakteristični ton ili valer koji ih ozvučava i boji, nadgrađuje ili spušta na nivo na kojem bi i trebalo da egzistiraju.

***“Na zardalim ekserima
upravo se događaju
mala lepršava samoubistva
da nam ukrase zid ”***

U svemu tome, tom pokušaju da se dosegne neizrecivo skromnim i nikada dovoljnim jezičkim sredstvima često oplemenjenim sopstvenim kovanicama i leksemama gotovo uvijek su u manjoj ili većoj meri prisutni eksplicitni nagoveštaji erotskog koji se vešto izmigolje iz svesti čitaoca uzdižući se potom do suštinske spoznaje sebe i vlastitih emocija u svetu izvan sebe i do samog smisla bivstvovanja emotivne jedinice u obezdušenom svetu u kojem su mnoge stvari, pa i ljubav, izgubile svoje prvobitno značenje i smisao.

Ona zna da gleda, da osluškuje, da pusti da se kroz nju prelamaju vanjski utisci, misli, doživljaji i nadražaji, nade, snovi i košmari, jednom rečju sve ono što ljudsko biće čini onim što jeste, a što je neizostavno nezaobilazna građa svake poezije. Sve to, i još mnogo drugog, ona ponekad krikne, ponekad prošapne ili onako ovlaš saopšti, a ponekad sve te emocije tako sirove, nebrušene, izvorne... pusti da prohuje, prozvižde ili se tek provuku kroz njene stihove ostavljajući neizbrisiv trag svog fluidnog egzistencijalnog refleksa.

***“Na isfronclanoj duši
nova zakrpa
sjajno će da stoji.***

***cirkoni u očima
nasmijanog kostura
i kič će biti dragocen
kad me iskopaju
da se rodim ”***

Ne retko pesnikinja pribegava postupku u kojem se obraća nekom tamo, imaginarnom ili postojećem, sasvim je svejedno, njemu ili svom drugom ja, alter egu koji može biti sadržan i u drugom biću, u drugoj srodnoj životnoj i kosmičkoj kreaciji. Dakle, ova pesnikinja želi da je neko čuje, a taj neko nije bilo ko, ona se obraća srodnoj duši, tom uvek uzvišenom nedosanjanom principu apsolutnog stecišta najiskrenijih emocija i pobuda, tom generatoru koji potiče maštu na proizvodnju tih u niz slučajeva čudesnih slika i asocijacija. To je ta magija pisanja podstaknuta nekim unutrašnjim žarom, nekom neutoljivom potrebom bića da se samosaopšti, samospozna i oglasi. To je ta čarolija postojanja u kojoj sve biva nekako drugačije, bajkovitije, a opet realno i sasvim prihvatljivo. Jer, ljubav, u bilo kojem od svojih amorfnih stanja uzeta, posebno je stanje svesti u kojem se stvari i događaji prikazuju u sasvim drugačijoj formi od one u kojoj jesu, ako iko zna kako ta zadata forma izgleda. Pod difuznim svetlećim sjajem zaljubljene duše, kao pod životvornim sunčevim zracima u kasnu jesen, čak i ono mučno, turobno i depresivno postaje samo romantični otisak tihe sete ili čak povod da se već sledeći radosni trenutak dočeka sa slavljenjem koje i zaslužuje, baš poput onog

***“Koji zna
suncem da obasja kišni dan ”***

kako to pjesnikinja sama kaže u jednoj od svojih pesama.

Dakle, očigledno je da Ljiljana u sebi poseduje određeni, čak preveliki, emotivni naboj koji se transformiše u reči, stihove i sintagme koje katkad možda i nemaju očekivanu logiku klasičnog ljubavnog iskaza, već se svode na asocijacije koje iskravaju i nižu se ne stižući i ne uspijevajući čak ni same se da povežu u neku smislenu celinu. No, to i nije suština poezije, niti tehnologija koja dovodi do ostvarene pesme. Tako njena pesma u nekim slučajevima prestaje da bude niz reči okupljenih oko istog smisla i postaje, zapravo, suprotnost, kondenzovana emocija raspršena na svoje sastavne delove, eksplozija čula u kojoj svaki treptaj, svaka

izrečena ili prigušenim krikom ili ushićenjm uobličena i iodaslana reč samoj sebi postaje smisao i suština, a sve skupa, opet, jedan jedinstveni i neponovljivi emotivni uzlet, vrhunac uživanja u stvaranju vlastitog čulnog sveta i samospoznaja sebe u njemu.

Pojedine pesme su date u vidu dnevnčkih zapisa i mogle bi da se nazovu čistom faktografijom,autentičnim opisima nemilih ili ne previše dragih trenutaka u kojima je do detalja razrađena tehnologija i onih sekvenci u životu koji se baš ne mogu nazvati čarobnim i ispunjenim svim onim zadovoljstvima koje život ponekad zna da priušti. Naprotiv. Ali, saopšteni na način kako to Ljiljana radi, bojeći ih samo sebi svojstvenom tehnikom sa istančanim osećajem za nijanse i uočavanjem karakteristika drugima gotovo nebitnih pojedinosti, i oni dobijaju obeležja neminovnosti koja je sastavni deo ljudskog življenja, pa čak i neke neobične lepote, ako ni zbog čega drugog, a ono zato što su, jednostavno, izbačeni na svetlo dana iz svog mračnog, latentnog i retko kome vidljivog polusveta.

***“Nikakvi podli trikovi umova
neće učiniti ovaj svet boljim
svetlost će izlečiti čoveka
da čovek lep spasava svet ”***

Pesnikinja se u svom stvaralačkom postupku često doima kao neko ko je uhvaćen u mrežu vlastite očaranosti pesmopisom. Poput medijuma u hipnotičkoj seansi kroz kojeg se unutrašnja emotivna senzacije kroz reč i ritam na neki način utelovljuju i postaju svojevrzne vizuelne ili zvučne manifestacije i drugima dostupne. I ako bi pesma mogla, ili čak trebalo, da bude ni na šta izvan sebe upućena igra reči, ove pesme, moglo bi se reći, gotovo po pravilu, to nisu. I onda kada se čini da pesnikinja svesno pokušava da pobegne od smisla, da gotovo zaumnom tehnikom ispisivanja stihova u asocijativnim nizovima ili automatskim ređanjem informacija koje same od sebe i po samo njima znanom principu pristižu, očekujući efekat koji će takav postupak da iznedri, te reči su , ipak, i tako rasute na prvi pogled, i tako po nekoj srodnosti birane, opet samo razlomljeni, a sastavni deo celine, te dominantne i gotovo opsesivne potrebe za ljubavlju od koje pesnikinja ne može da se udalji i kad bi htela. A i zašto bi iko bežao od te danas najsvojstvenije

komponente svakog ljudskog bića koja je u velikoj meri zanemarena i za kojom se traga kroz prostor i vreme. Jer:

***“Srećna je isprazna lepota
ravna linija i dosada
bez smisla sve dok
ne boli boli ne boli boli “***

U nekim pesmama pojedini stihovi predstavljaju prave bisere mudrosti i lepote, trenutke dosezanja do savršenstva u iskazu vlastitih unutašnjih doživljaja, u oslikavanju emotivnog naboja i odraza stvarnosti kroz svest lirskog subjekta da su već sami sebi dovoljni kao pesnički zaokružene celine i kojima sve ostalo dođe kao nanos, ali nanos iz kojeg možda tek bljesnu u punom i raskošnom pesničkom sjaju zanosa.

***“Ne želim da kačim svoje oči na bilo šta”
“Najpre dugo biram ram i često menjam mišljenje”
“S dosadom predviđam podlosti što stižu”***

Posebno je bitno istaknuti da i neke na prvo čitanje banalne, svakodnevnog događaja pesnikinja raščlanjuje, secira i tumači da bi ih na kraju postavila na svoje mjesto, u temelj imaginarne građevine koja se životom zove, u tu sveobuhvatnu iskonsku težnju tako jednostavnu i prozračnu, a opet suštinsku i retko potpuno ostvarljivu, u ono za čim svi teže i što svi žele, a samo se retkima posreći da to i dožive:

topli krevet, zagrljaj i ljubav.

Ona zna da i reminiscenciju o najefemernijem događaju efektno privede kraju opet dajući naoko običnim stvarima značaj suštinskih životnih iskustava čime nam na najbolji mogući način sugerše, odnosno dokazuje da nema malih i nebitnih stvari, da je sve veliko u određenom trenutku i datim okolnostima, da i jedan obični kišobran bez žice ili kamičak u levoj cipeli može biti nešto od presudnog značaja za dalji tok stvari, ali i sasvim dovoljan razlog za nastanak pesme. Neke od pesama u ovoj knjizi, još uvek bez naslova, dovdene su do apoteoze, pa bi se moglo reći da je to često i obraćanje samom tvorcu, onome ko je apsolut i kao

takav bi trebao da bude sadržan u svakom od nas, a ponajviše u onome u kome se prepozna.

Ipak, ne može se zaobići činjenica da je ovo “ženska poezija”. A i zašto bismo je zaobilazili? To je žensko pismo, bolje rečeno, ali u najpozitivnijem smislu. To je rukopis žene, supruge, majke, ljubavnice ... ženskog principa, u suštini, koji stvarima i prilazi na taj karakteristični ženski način, pedantno, suptilno, temeljito i s nekom muškarcima nepoznatom toplinom i nežnošću, čak i kada kritikuje. Jer, ona je:

***“Razbila svoje maske
i zaigrala sebe,
bez aplauza
u ulozi koja nikada
nije napisana ”***

Međutim, Ljiljana uspeva da vešto izbegne onaj, rekao bih, tipično ženski takozvani vaginalni pristup većine pesnikinja u kojem je dominantna ta gotovo posesivna potreba za “njim” i neutoljiva želja da mu se to kaže, njemu, i čitavom svetu. Kod Ljiljane je to samo motiv, varnica iz koje nastaju neiscrpne i jedinstvene slike, opisi prizora i univerzalnih stanja savremenog života i življenja u njemu. Tako njene pesme postaju lirska sanjarenja otvorenih očiju u svetu koji je sve drugo samo ne san, u svetu u kojem malo toga imamo, a ono što nam, možda, baš zbog toga najviše nedostaje jeste ljubav da bismo opet bili ono što nam je zadato već samom činjenicom da postojimo, a to je, pretpostavljate, ljubav i samo ljubav sa kojom bi u većoj meri i ovaj svet koji nije ni malo sjajan, bio mnogo, mnogo bolji.

Ivan Rajović

U Kraljevu,

decembra, 2013. god.

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>